

Justismord eller juristmord?

Vurderende påskebrev
fra
overlege Jon Leikvam

Herr redaktør Fanebust!

I Sandnes og Jærens Avis den 20. mars har du i et åpent brev til meg spurt hva jeg som psykiater mener om mangt og mye i forbindelse med den injuresaken du ble dømt i for 12 år siden.

Så vidt jeg kan skjønne er det nesten bare juridiske spørsmål det dreier seg om nå, og en psykiater kan ikke godt uttale seg med noen sakkunnenskap om slikt. Det en psykiater kan ha mening om er tiltalte eller domfældtes sinnstilstand og vurderingsevne, særlig da i gjerningstiden. Hvis han finner ut at det er noe i veien med sinnstilstanden må han også gjerne ta standpunkt til faren for gjentakelse eller nye straffbare handlinger.

Teoretisk er dette svært greit, men i praksis er det mye vanskeligere, særlig i slike saker som dette der de juridiske spørsmål spiller så avgjørende rolle når det gjelder tiltaltes vurderingsevne. En kan selvfølgelig sammenligne hans juridiske vurderingsevne med de opp-tredende jurister, og psykiateren kan også måle hans vurderingsevne med sitt eget skruppelige legmannsskjønn. Det sier seg selv at en må sette langt større vekt på juristenes vurderingsevne fordi juristene er fagutdannet i disse spørsmål. Dessuten er juristene ikke på samme måte som tiltalte part i saken.

Uenige jurister

Det hender ofte at jurister er uenige om fortolkningen av lover og andre juridiske spørsmål. Det hender til og med at det kan være forskjellig oppfatning mellom høyesterettsdommere, men en kan ikke derfor gå ut fra at det må være noe i veien med den ene eller den andre høyesterettsdommerens sinnstilstand eller hans vurderingsevne. Når det gjelder tiltalte (som vanligvis ikke er jurist) må en så vidt jeg skjønner tillate langt større slingskinnsmunn før en våger seg til å mene at det er noe i veien med hans sinnstilstand eller hans juridiske vurderingsevne.

— Hva det i denne saken først og fremst kan bli spørsmål om, er om du er så skakkjort at du kan kalles en kverulant eller sykkelig krankefant.

Når en rettspsykiater skal ta standpunkt til et slikt spørsmål pleier han å legge vekt på om domfældte bøyer seg for endelig dom i saken. Gjor han det går en som regel ut fra at det er vel og bra, men det behøver ikke nødvendigvis å være noe galt fatt med hans sinnstilstand om han ikke gjør det. Det kan hende at han har rimelig

grunn til å søke å få saken gjenopptatt. Rettspsykiateren kan bli nødt til å gjøre seg opp en mening om det også, og vente med sin dom til de kompetente juridiske instanser har avgjort det spørsmålet.

Gjenopptak

Når det gjelder gjenopptak av en sak er det så vidt jeg skjønner rent juridiske synsmåter som legges til grunn ved avgjørelsen. Det må godt-gjøres at det er formelle feil ved dommen eller det må legges fram nye beviser som gjør det åpenbart innlysende at dommen var uriktig. Det er ikke nok at domfældte og mange andre mener at dom-

Fortsettes siste side.

Livet er et drøss av lykkelige dager

Postmesteren takker av og ser att og fram etter 52 år i det altfor systematiske faget

— Neimen kom bare inn du og, kom inn! kom inn! sier den fra iforgårs forhennevende postmester Kaspar Emil Thorsen da jeg uforvarende dumper opp i stor familjedyll med sønner og svigerdøtre og blomster og liljer og barnebarn og fest-telegrammer i hans høyborg på Luraskraningen. Fru Johanne travelt opptatt med å samle inn en deputasjonstrio sora strømmet ut av en rød postbil. Og dette er en av de mange lykkelige dager i mitt liv, så det er O.K. alt sammen, bare du vil skrive om utviklingen i postverket. Men hold meg unna, for nå er jeg bare en privatpraktiserende pensjonist fra i går etter kontortid. Fra nå av skal jeg gå ærend for kåno og låna oss ut til middag til bodnå og så vil me ut og reisa litt, og ein av sønnene har hytta.

— Så må han passe litt på hagen her utenfor husveggen, og vi har våre 8 barnebarn, forklarer fru. — Og flere får vi! skjøter han på

Næringslivets hus skal reises i Sandnes

Sandnes Handelsforening, Sandnes Håndverkerforening og byens industribedrifter samarbeider om plan for reising av et næringslivets hus og har i disse dager søkt kommunen om å få kjøpe den ledige tomt i gatekrysset St. Olavs gate—Hakon VII's gate på Skeiane. Den er på 460 kv.m. netto. I 1. etasje forret-

Kystruten

— De moderne skipene har ikke bare gitt bedre reisemuligheter for kystbefolkningen, skipene har også lokket til seg mange turister. Utlandet er i stigende grad blitt oppmerksom på alle gode muligheter som sjøveien i Norge kan by dem, forteller passasjersjef John Aarberg i D. S. D. Dette viste for vart vedkommende gode resultater allerede i fjor, den første sommeren den ombygde M/S «Kronprinsesse Märtha» var i trafikken. For kommende sesong har vi allerede fått så mange faste bestillinger fra England at det har overgått våre dristigste forventninger.

— Er det bare britiske turister som vil reise med kyst-ruten?

— Nei, vi gjør også regning med forskjellige tyske, franske og svenske turister. Foruten enkeltreisende har både et tysk og et fransk byrå faste kvoter på en hel del turer i sommer.

Flere kjente reisetidsskrifter har ofret god plass på omtale av kystruten. Dette skulle tyde på at ruten har fått en virkelig turistmessig betydning.

Aktuelt om helsekost

I opplysende brosjyrer fra Folkehelselaget

— Hva slags fett bør vi spise? Alle er klar over at fettforbruket må settes ned, både av hensyn til vekten og til hjerte-kar-sykdommene. Om dette skrev vår ernæringsprofessor Ragnar Nicolaysen i en orientering (Liv og Helse sept. 1956) at det i de par siste årene er påvist av flere forskere at fettets art ikke er likegyldig.

Ved foringsforsøk på mennesker er det nemlig vist at flytende fettarter eller oljer, som olivenolje, jordnøttolje

osv. har en sikker tendens til å senke blodets kolesterolinnhold. Andre fettarter, som herdet jordnøttolje (altså margarin), stekesfett (smult, talg o. l.), kort sagt fastere fettarter, har en sikker ten-

Fortsettes siste side.

Lovtektgarden i Sola

Av

ein bonde i Gjesdal

Du fanebust!

— For alle okke som bur i ei fjellbygd kor gardane jamt øve har ein god del mindre dyrka jord enn denne Høgstaugarden i Sola, — for okke høyrest det iælt urimeleg det som hev gjenge for seg i Sola.

At me kan venta litt av kvert av styresmakene i dag, det veit me, — men at bøndene i Sola jordstyre og herredstyre — og endatil landbrukssjefen i fylket, skulde gå inn for slik tvangsavståing av Thomas Haug's sin garu for å skifte han ut til naboar som «begjærer sin nestes gods», nei — det er kje til a tru.

Mest like utruleg er det at det på Jæren finst bønder som vil ta gard og grunn og levebrød fra ein god granne og yrkesbror. Det er beint fram ei skam.

Pristaksten, kr. 125 000. — syner og at det er ikkje nett nokon husmannsplass det gjeld. — I dei fleste fjord- og fjellbygder her vest vil ein så god gard som denne med ein del dyrkingsjord og mark til ein del kulturbetei attåt, verta rekna for ein god gard, fullgod som husstands-jordbruk.

Eldre bonde. — «Eg ynskjer ikkje namnet mitt i bladet», skriv han til oss. Me tør likevel åpenbera at han er innfødd Gjesdalbue, at han er gardbrukar der og har eit like godt som kjent namn.

Red.

Ypperlige resultater ved Blaauw Hvarings handelsskole

Ved Hvarings Handelsskole i Sandnes gikk 41 elever opp til handelsskoleeksamen i mars. Resultatene ble sær gode. 23 av elevene (vel 56 pst.) fikk sær godt i hovedkarakter, 14 fikk meget godt og 4 fikk godt. Alle elever besto eksamen i alle fag. Mon ikke dette er beste resultat i fylket?

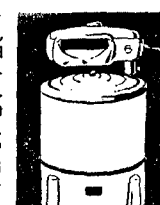
Resultatene er ennå mer beme-

kelsesverdig da skolen har hatt meget vanskelige lokalforhold å stri med. Vi synes kommunen burde være så begeistret over skolens kvalitet at de sørget for skikkelige lokalforhold fra høsten av.

I mai/juni vil 83 av skolens elever fremstille seg til handelsskoleeksamen, så søkingen til skolen er meget stor.

Jeg er verdens mester i stovrask, og prøvet ved Statens forsøksvirksomhet i husstell. Ingen vasker så rent og skånsomt som jeg. Har De sett hvor fint jeg bor? Skinnende rustfritt stål og alt det fineste utstyr som finnes.

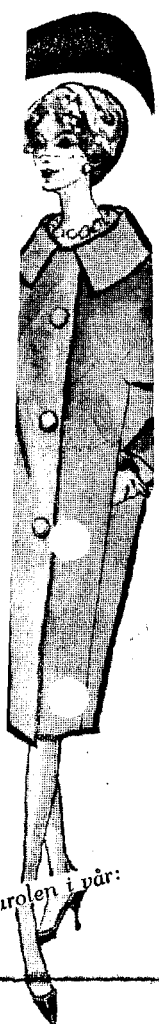

Den er lik

—både til STEKING

Den mest solgte

rolen i vår: le - gant - stilfull med rettskåret - vide ermer, n brettes opp lengde.

3. -

er repareres materiell brukes. Nye s. Paraplyene leveres

ALONGEN Sandnes) Frelsesar-Luragt 19, Sandnes

0 i alle bryggerhus på Jæren

UGLEN blant vaskemaskinene

mange ting, fra barbermaskiner, vaskemaskiner som har orda «De luxe» knytt til navnet sitt. alle dei vaskemaskiner eg har kjennskap til, utvilsomt de som kan bruke «De luxe»

*) Justismord

men var feilaktig. Det må bevises og det er ikke så lett, og ofte vil det ta lang tid å skaffe slikt bevis og det vil som regel koste mange penger. Et ferskt eksempel på det er *Hellesaken*. Jeg har ikke studert den saken så inngående at jeg kan ha noen mening om den, men jeg hørte nylig en erfaren strafferettsjurist si at han ikke trodde Hetle-karene var uskyldige, men han var enig i gjenopptakelse og frifinnelse fordi det var godtgjort at det den gang sakka ble pådømt ikke forela fellende bevis mot dem.

Når det gjelder den saken som i snart 13 år har gnaget på ditt sinn er det så vidt jeg kan se ikke helt opplagt at det er tilstrekkelig *nytt* bevismateriale til å vise at dommen var uriktig. Men hvis du ikke har klart å bevise at dommen var helt uriktig, kan ikke jeg skjønne annet enn at du nå ettertrykkelig har gjentatt de grove injurierende beskyldninger som du ble dømt for. Du har også på det groveste injuriert den retten som dømte deg og også injuriert mange andre framtrædende menn.

Jeg kan ikke skjønne at det går an å sette fram slike beskyldninger uten at de ærekrenkede tilbakeviser beskyldningene på en eller annen måte. Det kan skje ved at den gamle injuriersaken blir gjenopptatt eller ved at det anlegges ny injuriersak mot deg, men det kan ikke skje ved at de ærekrenkede tier, selv om det kanskje er det beste for deg.

Nar du na har ærekrenket sa mange fremtredende jurister kunne det tenkes at det vil bli vanskelig å finne en uholdt domstol. Jeg tror ikke det er noen fare med det, men skulle det bli vanskelig med det, far du utfordre juristene til holmgang en etter en. Gar du seierrik ut av kampen skal jeg komme tilbake til min endelige konklusjon, hvis du har bruk for den da.

Biri på Toten i pasken.

Jon Leikvam.

Kommentar

Til dette vil jeg bare bemerke om den norske juryordningen vedkommende lagmannsretten: — *Juryen* forelegges bestemte spørsmål, i regelen alene vedkommende beviset til besvarelse.

Fagdommerne har deretter å treffe bestemmelse om lovanvendelsen — på grunnlag av de av juryen givne svar. (Juryloven av 1887).

Juryens kjennelse er bindende for de juridiske dommere som hva utformingen av dommen angår, bare kan trekke de juridiske konsekvenser av juryens kjennelse.

Pl-hyllene populære

Det ser ut til at Polaris' hylleanrangemeter er et skudd midt i blinken, — de blir montert i flere og flere forretninger. Na sist er det Martin Samuelsens forretning i Gjestalveien som har fått hyllene montert.

Disse hyllene gir maksimal utnyttelse av plassen, og utstillingsplassen blir størst mulig.

*) Aktuelt om

dens til å øke blodets kolesterolinnhold. Forsøk på dyr har i store trekk bekreftet dette, og de har videre vist at det lettere avleires kolesterol i karveggene (areforkalkning) ved foring med fast fett enn ved foring med tilsvarende mengde flytende fett.

Artiklens konklusjon er at problemet må vurderes av hjertespesialistene. — Så langt professor Nicolaysen.

Men det er ikke så lett for folk å slå seg til ro med vare autoriteters tilbakeholdenhet, all den stund hjerte-kar-sykdommene i stadig økende omfang river bort mennesker i yngre og yngre alder — dersom det virkelig er arten av det fett vi spiser som er den avgjørende faktor.

I utlandet har myndighetene forlenget og etter tilråding fra forskere, — tatt de praktiske konsekvenser av fettforskningen. Under siste verdenskrig ble saledes fettforsyningen både i Tyskland og Sveits omlagt etter de nye retningslinjer: *minst mulig fast og herdet fett, mest mulig planteoljer.*

Dertil ble det lagt stor vekt på størst mulig konsum av nøtter og fullkornprodukter, der alle de viktige *kinestoffer* er i behold. *Kimfettet* er f. eks. det mest verdifulle fett vi kjenner.

Fra Norsk Folkehelselag foreligger nå to nye, høyst aktuelle små skrifter. Det ene er en grei orientering om hele fettproblemet — utarbeidd av lektor Sara Mjaland: *«Fettkvalitet og helse»*. Der får vi forklart hva forskjellen mellom flytende og herdet fett består i.

Den andre brosjyren er en rettleiing om hvordan — og hvorfor — vi skal nyttiggjøre oss både fett og alle de andre verdifulle stoffene i kornslagene (hvete, rug, bygg m. fl.) ved å bruke det normalt i kostholdet. (Statens Ernæringsråd vedgår na at vår kost har for lite B-vit. og jern. [Dagbl. 27.11.58]).

Som det nå er, fjerner nemlig møllene ikke bare *skrellet* av kornet for å fa fint, hvitt mel, men *kimen* blir også fjernet for å gjøre melet mer holdbart. At dette er til ubøtelig skade for folkehelsen, viser forfatteren med all ønskelig tydelighet. Brosjyren er av Blanka Bjørgan og heter *«Korn i kostholdet»*.

Alle tre brosjyrene kan faes gjennom bokhandelen, men kan også bestilles direkte fra *Norsk Folkehelselag, Stabekk*.

— Men nar spørsmålet vedkommende beviset ikke er stillet, — ut fra hvilken *kjennelse* har de juridiske dommere da trukket de juridiske konsekvenser???

— Mon det ikke er her den hunden er begravet som ligger til grunn for at rettsstenogrammet (herunder det avgjørende brev til de to lensmennene) måtte avspores i trykken? — Allerede mens saken var under anke, gjorde statsadvokaten henvisning til riksadvokaten angående den fryktede trykksak.

— Har en tilsvarende aksjon hendt her i landet — før eller etter 1887?

Toralf Fanebust.

Her ser vi en del av den nye jernvareavdelingen til Høyland Forbruksforening. Hele lengden i første etasje av det store lagerbygget er nå blitt jernvareforretning, og kundene får god anledning til å gå rundt og studere de forskjellige tingene.

Sandnes-stoff i Creditposten

Den norske Creditbanks husorgan «Creditposten» kom med et paskenummer som var sterkt Sandnes-pegel. Flere artikler var hentet herfra, og i en større artikkel tar redaktøren for seg utviklingen gjennom de siste 100 år. Og han gir et meget godt tversnitt av det som har passert. Han har og en liten bit som han kaller «Småprat med fremtredende Sandnes-borgere», og vi tillater oss å klippe litt: Da undertegnede forleden ankam til Sandnes for å lære litt om byen,

*) Livet er et

torarbeid, det var meget verre. Omsider opprøp friggjøringen og tiden som avdelingsssjef i Stavanger til han ble postmester her i hans kjære fødeby fra februar 51.

— Og det var vel litt av en milepel? — Ja, livet er idetheletatt et drøss av lykelige dager, for arbeidet er jo også en nyke, — selv om vi er nødt til å være litt for systematiske i postetaten. Men i motsetning til alt dette pratet som du kan la ga inn det ene øre og ut det andre, kan du notere deg at de fineste postapneriene i hele landet nar vi ner i Sandnes distrikt, det vil si i Ganddalen, på Figgjo og på Algard. De fleste postapnerne var amatører, men na er de fagfolk nesten alle, og framgangen på alle områder har vært patakelig stor.

Pengeomsetningen ved Sandnes Postkontor kom opp i 84 millioner kroner i fjor og frimerkesalget vil for året 58/59 runde kr. 750 000.—. Det kommer især av at *bedriftslivet* i Sandnes er under så rivende vekst. Og folkemengden i Sandnes og Høyland er lett å samarbeide med.

Alle søknader har det dessverre ikke vært mulig å imøtekomme, men samtlige budruter er blitt utvidet. Og na har jeg gjort jobben og betalt inn i pensjonskassa, sa vil jeg nyte mitt sakalte otium fra jeg er 67, — na har jeg «Menneskenes Liv og Historie» stående der i hylla og vente på meg, og sa kan postkasseloven og flest mulige andre s-er fa sove i fred for meg!

— Men se der har jo damene dekket opp. Tre av svigerdøtrene mine har alle dyder, men den fjerde røker litt. Skal det være en cigarett? — Nei nei, hver sin lyst, sa tar vi oss heller en pjoletter. Men spør na for at det blir rikelig med oppgaver å løse også for den nye postmesteren, Jakob Høst-Kleven, født i Kristiania, kommer fra det fagre Fagernes i Valdres. Han var nedom her på flyvisitt i dag — for første gang i Sandnes. Men han var ensteltig for at

gikk jeg sporenstreks til vart nye kontor, hvor banksjef Reiar Gausel og funksjonærene tok imot meg med alle tegn på vennlighet. Etter å ha hilst på alle sammen, ble jeg, som jeg skulle være en større kunde, geleidet inn i de indre gemakker, hvor jeg satte meg ned i en dyp stol og begynte en liten prat med banksjefen. Ikke for var vi kommet i gang, for formannen i Styret, kjøpmann G. Rasmussen, innfant seg, og da varte det ikke lenge før samtalen gikk livlig mellom de to, med undertegnede som en oppmerksom tilhører. Jeg skulle jo fa vite litt om byen, og det er sikkert at jeg kunne ha skrevet en hel bok hvis jeg hadde fått med meg det hele. Her ble alle slags spørsmål tangert, særlig industri- og handelsvirksomheten, og ikke å forglemme kommunepolitikken. Jeg kan opplyse at kjøpmann Rasmussen var medlem av kommunesyret i 35 år, derav 7 år som varaordfører og 10 år som ordfører, og for å sitere banksjef Gausel, sa hadde Rasmussen trukket han også inn i «elendigheten», slik at han kunne se tilbake på 20 år i kommunestyret, herav 6 år i formannskapet. Dessuten hadde de begge vært, og var, fremdeles med i et utall av komiteer, styrever og rad, med Rasmussen noen hakk foran, sa det var ikke meget av byens liv som hadde unngått de to herrer.

Kjøpmann Rasmussen hadde den lite misunnelsesverdige jobb å sitte som ordfører i 1940, da vare «beskyttere» fra syd kom, og det var mange spennende episoder han kunne fortelle om. Jeg for min del kan si at Sandnes måtte prise seg lykkelig over å ha en ordfører med så stor menneskekunnskap og psykologisk sans akkurat i de kritiske tider.

Banksjef Gausel fortalte at han begynte i banken i 1916, og fra 1927 var han dens sjef.

Jeg kan ellers fortelle at han har medaljen for lang og tro tjeneste.

Mens vi satt og pratet arriverte de øvrige styremedlemmer — tre lasthandler G. Block Watne og souschef Chr. T. Asserson, og pratet gikk om mulig ennå livligere. Opplysningene haglet om ørene på en stakkars, som ikke akkurat behersker stenografikunsten til fullkommenhet, men en del stikkord ble notert ned. Det gikk i ett med industri, handel, landbruk, kommunikasjoner, osv., så min respekt for Sandnes og dens innvånere steg til uanede høyder.

Da jeg riktignok er en stor Sandnes-beundrer, men kanskje enna litt for fersk til å gå rett inn i Styret i vart kontor der, trakk jeg meg tilbake i god orden, da det viste seg at herrene skulle ha styremøte den dagen, og jeg ruslet nedover de solbeskinte gater for å hilse på min gode venn og kollega Per Oglænd, som var like vennlig og blid som dialekten er der nede. Det var ikke måte på hjelpsomhet, og bilder og stoff ble halt fram på løpende bånd. De er riktige patrioter de gode Sandnesborgere.